

א. בבאור הלכה (שמה, טו) נסתפק שמא מן התורה תוך הבית הינו רשות היחיד גמורה והזורק לתוכו מרה"ר חייב. [ולכך לא אמרו בגמרא בקיצור 'תוכו כרמלית']. ואולם החזון-איש (סה, יז) כתב להוכיח מדברי התוס' שכל שאין חלל עשרה הריהו מקום פטור מהתורה. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי ח"א קכה, והוכיח זאת מדברי התוס' בשני מקומות.

ב. יש מי שכתב שאם נכנסים אל בית זה דרך הגג — דינו כחורי רשות היחיד ומותר לטלטל בכולו. עפ"י 'חדש האביב'.

חקק בקרקעיתו ארבעה טפחים על ארבעה והשלימו לגובה עשרה — הרי כולו רה"י, גם השטח שסביבות החקק, לפי שסביבות החקק נידונים כחורי רה"י שדינם כרה"י.

ואפילו היה החקק מרוחק מן המחיצות הרבה. תוס'. ומבואר בכמה ראשונים שאם אין במחיצות הבית החיצונות עשרה טפחים, אין מצרפים החקק להשלים לגובה עשרה אלא אם היה סמוך למחיצות פחות משלשה טפחים (עפ"י תו"י, רמב"ן ורא"ש).

ו. חורי רשות היחיד כרשות היחיד דמו.

נחלקו הדעות בחורים המפולשים לעבר השני שהוא רשות הרבים, האם דינם כחורי רשות היחיד, או שמא כיון שהרבים משתמשים באותם חורים, אין דינם כחורי רה"י (מובא במשנ"ב שמה סק"י. ובריטב"א כאן יש לדייק שאין דינם כחורי רה"י).

ז. חורי רשות הרבים — אביי אומר: כרה"ר הם, [ואינם דומים לקרן זוית הסמוכה לרה"ר, כי תשמיש החורים נוח יותר לבני רה"ר]. רבא אומר: לאו כרה"ר דמו.

היו רחבים ד' — הריהם כרמלית. ואם לאו — מקום פטור. וכן הלכה. רי"ף וש"פ. ואין אומרים 'חוקקין להשלים' לעשותו כרמלית. ע' 'חדושי הר"ן'. חורי רה"ר בתוך שלשה טפחים לקרקע — כתב הרשב"א שדינם כקרקע רה"ר.

חורים שלמעלה מעשרה, הפונים לרה"ר — אם הם רחבים ארבעה, דינם כרשות היחיד. ואם לאו — באנו למחלוקת רבי מאיר וחכמים האם חוקקים להשלים (כמובן רק כשהכותל רחב ארבעה), להחשיב החור כיש בו חלל ארבעה אם לאו.

א. התוס' כתבו שחורים קטנים אין חוקקים להשלים, וכאן מדובר בחורים מפולשים שיש בהם ארבעה מצדו האחר של הכותל, ברה"י, ולכך דינם כרה"י, ואילו בצד רה"ר אין בהם ד', ולר' מאיר חוקקים להשלים להחשיב מקום הנחה ארבעה על ארבעה. וכעיי"ו בריטב"א. ויש אומרים שדי בחור הרחב טפה, שיש בו שיעור אהל לטומאה (מובא בריטב"א).

ב. הרשב"א (ק). הביא מרב האי גאון שהמחלוקת אמורה רק בחור גבוה עשרה בצמצום אבל למעלה מזה פטור, שממקום פטור הוא בא. והקשה על כך.

ג. חורי כרמלית — אינם ככרמלית אלא נידונים כרשות נפרדת, הכל לפי גבהם ורחבם (או"ח שמה, יז).

דפים ז — ח

ח. זרק חפץ ונח על גופו של אילן — מה דינו?

הנחה על גוף אילן — לדעת הסובר שאין צריך הנחה על גבי מקום רחב ארבעה (כן סובר רב חסדא. יש אומרים רק ברשות היחיד ו"א אף ברה"ר. ע"ע לעיל ה), הרי זו הנחה המחייבת. ולדעת הסוברים שצריך ד' על ד' — לפי הסבר אביי, נחלקו בדבר רבי וחכמים (לפירוש אחד ברש"י), האם עיקר האילן שיש בו ד', מקנה חשיבות לגוף להיותו כד' על ד', אם לאו. היה העיקר ברה"י והגוף ברה"ר — לרבי, נידון הגוף אחר העיקר להיותו כרה"י. ולחכמים אין הגוף הולך אחר העיקר. (כ"ה לפירוש האחר בראשונים. וכתבו נפקותא לרב חסדא המצריך הנחה דע"ד ברה"ר ולא ברה"י. ולכאורה יש נפקותא נוספת כשזרק מתוך ד' אמות ונה על האילן, האם לדונו כמוציא לרה"י והייב אם לאו). אילן ברשות הרבים — לדעת התוס' (ד: ד"ה באילן), אם הגוף למעלה מג' טפחים — דינו ככרמלית (ברחב ד') או כמקום פטור (בשאינו רחב ד'). ולדעת הרשב"א (בתוס' סם), לרבי אומרים 'שדי נופו בתר עיקרו' גם לענין זה שהגוף ידון כרה"ר ולא כמקום פטור.

דף ח

ט. א. מה דינו של הזורק כוורת לרשות הרבים בשבת?
 ב. מה דינם של עמוד, גומא, קופה או רקק, הנמצאים ברשות הרבים — לענין רשויות שבת?
 ג. מי שנתכוון לשבות ברשות הרבים והניח עירובו בתוך הבור וכדומה — האם עירובו עירוב?
 ד. המעביר חבילת קנים ארוכים ברה"ר על ידי שזוקף ראשה האחד ומשליך הלאה — מה דינו?
 ה. מה דינו של המעביר חפץ ברה"ר דרך מקום פטור? וכן העומד על האסקופא ומעביר חפץ מרה"י לרה"ר?

א. זרק כוורת (— כעין סל עגול העשוי מנצרים קלועים, פתוחה מלמעלה וסגורה למטה) לרשות הרבים; — גבוהה עשרה טפחים ורחבה (בקוטרה) ששה — פטור (אבל אסור. כ"מ בראשונים), שהרי מיד עם הנחתה היא מהוה רשות היחיד, (ואין חייבים על זריקת רשויות אלא על חפצים. רש"י; או משום שנמצא מניח ברשות היחיד. תוס' ועוד. ומשמע ברא"ש שלפי רבי עקיבא המחייב את הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר, גם כאן חייב. וע' ק"ג).

א. עובי השוליים נכלל בחשבון עשרה, כי גם הוא מצטרף לגובה המחיצות. ראשונים.
 ב. אפילו אין ברחבה ששה טפחים שלמים אלא חמשה טפחים ושלוש חמישיות, כיון שאפשר לרבע בתוכה ד' על ד' — פטור. רש"י. ומשמע שסובר שעובי הדפנות בכלל החשבון להצטרף למידת ארבעה, הואיל וראוי להניח עליה דבר ולהשתמש. וכן דעת התוס' והרא"ש. ואולם הר"ח והרי"ף ועוד סוברים, שעובי הדפנות אינם בחשבון אלא חללה בלבד.
 ג. אם זרקה כשהיא שכובה ולא בקומתה — רבנו יהונתן כתב שחייב, שהרי נחה כולה ברשות הרבים. וב'חדושי הר"ן' חלק.
 ד. יש שצדדו לומר שאין פטור בזריקת כוורת אלא בהעברת ד' אמות ברשות הרבים, אבל הוצאה מרשות לרשות — חייב, לפי שחייבים גם על הוצאת רשויות. כן הבין הריטב"א בדעת רש"י. אך דחה דעה זו. וע"ע מאירי ועוד.
 כתב הרשב"א: נראה לי שהזורק כוורת מרה"ר לרה"י גם כן פטור, שהוא כזורק מרה"י לרה"י.
 ה. יש מי שכתב שגם אם יש בתוך הכוורת חפצים — הזורקה פטור. ויש שפקפקו בזה (ע' שו"ת רב פעלים או"ח ה"א כה, מאחרונים).

אינה רחבה ששה — אביי אמר: חייב, שהרי אינה רשות-היחיד, ורבא אמר: פטור, לפי שאי אפשר לקרומיות של קנה שלא יעלו למעלה מעשרה, נמצא שלא נחה כולה ברה"ר. (ואילו אביי אינו מתחשב בקרומיות אלו, להיות אגודה במקום פטור. רש"י ותוס').

כפאה על פיה בוריקתו; אם גבוהה עד שבעה טפחים ומשהו — חייב, ואם גבוהה יותר — פטור, כי כשהגיעה לתוך ג' טפחים הסמוכים לקרקע, כבר נחשבת כמונחת, משום 'לבוד', והרי חלק ממנה נתון למעלה מעשרה. (אבל בכדרכה אין אומרים 'לבוד', שאין אומרים כן אלא במחיצות.

א. לדעת ריב"א, אין אומרים 'לבוד' אלא כשרחבה ששה, אבל בשאינה רחבה ששה הריהו כשאר חפצים, שאין לה 'מחיצות'. ורש"י ורז"ה ורמב"ן וריטב"א חולקים.

ב. עוד אומר ריב"א: עובי השוליים אינו בא בחשבון — לפי שאין שם מחיצות אלא ע"י 'לבוד' הלכך צריך שיהיו מחיצות הרואות פני האויר דוקא, ולכן גם כשהיא רחבה ששה אינו חייב אם אינה גבוהה שבעה ומחצה, כי אין כאן מחיצות עשרה לעשותה רשות היחיד. וכן דעת הרמב"ן והריטב"א והרא"ש (אלא שהרמב"ן כתב טעם אחר, לא משום שעובי השוליים אינו בחשבון, אלא משום שאין אומרים לבוד להחשיב דבר שהוא כעת כלי, להיות 'רשות'). ואילו מרש"י ורז"ה ור"ן משמע שאם היא רחבה ששה — פטור, כי נעשית כרשות היחיד על ידי 'לבוד', ומשמע שלדעתם עובי השוליים מצטרף לחשבון.

ג. ב'חדושי הר"ן' כתב (עפ"י פירוש הראב"ד) שאין אומרים 'לבוד' להחשיבו כמונח, שהרי עדיין הוא באויר, וכאן מדובר כשכפף פיה לתוכה שני טפחים, לשמור מה שבתוכה, הלכך אנו רואים את החלק הכפוף כאילו היה זקוף. ואין כן דעת שאר הראשונים. והרמב"ן פרש, הואיל וסופו לנוח כאן, אומרים 'לבוד' כשהגיע לתוך ג' שבאותו מקום. וע' רעק"א). רב אשי אמר: אפילו שבעה ומחצה פטור, מפני שמחיצותיה לתוכן עשויות ולא לכופן כלפי מטה, הלכך אין כאן תורת לבוד, ואינו פטור עד שיהיו מחיצותיה עשרה.

ב. עמוד ברשות הרבים — פחות משלשה טפחים, בטל הוא לרה"ר מפני שהרבים דורסים עליו. משלשה ועד תשעה — אינו בטל לרה"ר. [היה רחב ארבעה — הריהו 'כרמלית'. אינו רחב ד' — מקום פטור]. תשעה — הואיל והרבים מכתפים עליו, הרי הוא נידון כרה"ר.

בין תשעה טפחים לעשרה — מחלוקת הראשונים (ערא"ש ורמב"ם. וע"ע רש"ש). כמו כן נחלקו הראשונים האם דינו כרה"ר רק אם הוא רחב ארבעה (ראב"ד, רי"ד) או אף בפחות (כן משמע מרש"י כאן, וכן דעת הרמב"ם והרשב"א).

היה גבוה עשרה טפחים — הרי זה רשות היחיד, [אם יש בו ד' על ד']. אם הרבים אינם מכתפים על העמוד, גם אם הוא ראוי לכיתוף — אינו רשות הרבים, עד שיהא ראוי לכיתוף וגם מכתפים עליו בפועל. (עפ"י רשב"א ור"ן).

גומא — לרב יוסף, דינה כעמוד. (לאו דוקא כעמוד ממש, אלא בין תשעה טפחים בין פחות מכן, הואיל והרבים משתמשים בה להצנעת חפצים — הרי זה רה"ר. תוס', רשב"א ריטב"א ורא"ש. ואולם הרמב"ן חולק וסובר שאם אינה עמוקה ט', אין מצניעים שם כלים. וכן דעת רבנו יהונתן (אלא שנתן הסבר אחר בדבר). וכן יש לדקדק קצת מרש"י (בד"ה מאי לאו) ומר"ת. ע' 'חדושי הר"ן'; שפת אמת). ולרבא — אין דינה כעמוד, כי תשמיש ע"י הדחק לא שמייה תשמיש, הלכך אינו בטל לרה"ר. (בעמוקה יותר משלשה טפחים, אבל פחות משלשה — הריהו חלק מרשות הרבים. רא"ש).

קופה המונחת ברה"ר — גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, אין מטלטלים מתוכה לרה"ר ומרה"ר לתוכה, (כי היא רשות היחיד לעצמה. רש"י). פחות מעשרה — מותר. (ואעפ"י שהיא רחבה ד' — אין כרמלית בכלים וכרה"ר היא או כמקום פטור. ע' בראשונים. יש סוברים שכלי כבד המונח על הקרקע, כגון גת כבדה, יש בו דין כרמלית ואינו חשוב ככלי. ע' 'חדושי הר"ן' להלן יא: מהתוס').

רקק מים שרשות הרבים מהלכת בו, בין בימות החמה בין בימות הגשמים, אם אינו עמוק עשרה טפחים דינו כרה"ר, כיון (ובאופן) שהרבים אינם נמנעים מלהלך בו.

ג. נתכוין לשבות ברה"ר והניח עירובו (— עירוב תחומין. רש"י) בבור שעומקו עשרה טפחים, [וסתם בור יש בו ארבעה על ארבעה. ריטב"א], הואיל ואינו יכול להביא עירובו אליו — אין עירובו עירוב. אם היה הוא בכרמלית, או הוא ברה"ר ועירובו בכרמלית — לדעת רבי שכל דבר שהוא משום 'שבות' לא גזרו עליו בין השמשות (לצורך מצוה. עריטב"א) — עירובו עירוב, שהרי היה יכול ליטלו באותה שעה.

היה הוא בכרמלית ועירובו בכרמלית, כגון הוא בבקעה ועירובו בבור שאינו עמוק י' — עירובו עירוב לכל הדעות.

ד. חבילת קנים ארוכים, שהעבירה ברה"ר על ידי זקיפת ראשה האחד והשלכתו הלאה — פטור, עד שיעקרנה לגמרי מן הקרקע.

או יגררנה ד' אמות ללא הפסקות. וכן המגלגל חבית וכדו', דבר עגול, כיון שאינה נחה בינתיים — חייב (ר"י, רמב"ן, רא"ש. ואולם מדברי הראב"ד יש לדייק שגרירת חפץ אינה נחשבת עקירה לחיוב אלא במוציא מרשות לרשות ולא במעביר ד' אמות ברה"ר).

ה. המעביר חפץ ברה"ר דרך מקום פטור — אם נח, פטור. (ולכתחילה אין לעשות כן, להחליף רשויות, גם אם נח החפץ על הקרקע הנחה גמורה. כן משמע בעירובין פו. מפרשים). הלכך אם עומד באסקופה שהיא מקום פטור, (כגון שאינה רה"ר, ואין בה ד' על ד') ונטל מבעה"ב העומד ברה"י ואחר כך נתן לעני העומד ברה"ר — פטור.

מהרי"ד והריא"ז משמע שאינו פטור אלא אם נח החפץ על האסקופה. ואולם משמעות דברי רש"י והרמב"ם מורים שאפילו לא נח כלל, נחשב כמונח במקום פטור, כיון שהאדם עומד שם (עפ"י שפת אמת. עע"ש).

אבל אם לא נח באמצע — חייב, וכגון המעביר ד' אמות ברה"ר, אעפ"י שהעבירו דרך עליו. (רש"י ורמב"ם: מעל ראשו, למעלה מעשרה טפחים מקרקע הרשות. ר"ח וראב"ד: העביר מימינו לשמאלו דרך גופו) — חייב.

אם עצר ידו כשהגיעה ידו לכנגד גופו — פטור, שהרי נח באמצע העברתו. (ראב"ד שבת יב, יד. וכן כתב ב'חדושי בית מאיר'. וכן פרש הגרעק"א בדברי התוס', דלא כמהרש"א).